

Пронкевич О. В.

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ДЗЕРКАЛІ ІСПАНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Предметом статті є особливість реценції іспанської культури українськими націотворчими елітами, які мають тенденцію сприймати Іспанію як дзеркало, що відбиває важкий процес формування української національної ідентичності. Велика увага в публікації приділяється інтертекстуальним зв'язкам, на основі яких відома сучасна українська письменниця Н. Зборовська розробляє власну концепцію українського національного відродження, яку вона називає Українською Реконкістою. У статті порівнюються дві Реконкісти - іспанська й українська, що дозволяє автору публікації зробити деякі узагальнення щодо стратегій нації української нації на сучасному етапі.

Через традиційну нерозвиненість іспаністики й слабкий інтерес до іспанської мови в Україні іспансько-українські культурні контакти не так часто ставали об'єктом спеціального інтересу українських інтелектуалів. Таких спроб можна згадати лише кілька. Перша з них припадає на міжвоєнний час, коли українська національно свідомі інтелігенція Львова, і, зокрема, «вісниківці» на чолі з Д. Донцовим, намагалися інтегрувати ідеї іспанського централістського націоналізму в розроблені ними стратегії нації української нації [7, 12]. Там само, у Львові, а також паралельно в радянському Харкові започатковано професійний переклад іспанської літератури українською мовою (тут найважливішою постаттю був харківський перекладач М. Іванов, чия біографія ще чекає на свого дослідника). Друга спроба «іспанізації» української культури була реалізована в діаспорі представниками Нью-Йоркської групи (Ю. Тарнавський, Е. Андіївська, Б. Бойчук, В. Вовк та ін.). Вони захопились іспанською і, ширше, іспаномовною поезією, переклали твори таких поетів, як Ф. Гарсія Лорка, П. Неруда, С. Вальехо, Х. К. Андраде, Х. Р. Хіменес, В. Алейсандре, Р. Альберті, М. Ернандес та ін. Дослідниця М. Ревакович присвятила «іспанській складовій» у творчості Нью-Йоркської групи ґрунтовну статтю [13]. Важливим епізодом в освоєнні іспанського культурного материка стала полеміка з приводу Лукашевих перекладів Лорки, ініційована Ю. Тарнавським [8, 9]. І, нарешті, третій підхід до іспанської теми в українській культурі пов'язаний з ім'ям канадського дослідника О. Романишина, котрий наприкінці 1980-х років надрукував дві великі роботи. У першій з них подається бібліографічний і тематичний огляд образу Дон Кіхота в українській літературі [14], а друга присвячена вивченню історичного контексту іспано-українських культурних і літературних взаємин,

починаючи від V ст. і закінчуючи XX ст. [15]. Протягом останніх років в українській культурі помітні симптоми пробудження нового інтересу до Іспанії (див. роман Н. Зборовської «Українська реконкіста» [3], історичні праці В. Беловолова [2], О. Іваницької [4, 5]).

Аналіз цих звернень українських інтелектуалів до іспанської культури доводить, що специфічною рисою українського сприйняття Іспанії є екстеріоризація її як Іншого, через споглядання якого артикулюються та обґрунтовуються стратегії нації української нації. Культура Іспанії виконує роль своєрідного дзеркала, у якому українці, з одного боку, бачать відбиток власних національних проблем, вад і недоліків, а з другого - певний національний ідеал, вартий наслідування. Пошуком спільних національних рис і стратегій вирішення «національного питання» пояснюється інтерес до Іспанії абсолютної більшості українських інтелектуалів, починаючи від І. Франка та «вісниківців» і закінчуючи культом найбільш іспанського поета Федеріко Гарсія Лорки як моделі українського національного поета (див. есе Ю. Андруховича «Шкура бика і розжоване серце» [1]). На «українську національну перспективу» у вивченні Іспанії вказує О. Романишин. Іспанія як остання європейська культура на Заході, з її прикордонною сутністю, є моделлю для осмислення України як останньої європейської культури на Сході, чия внутрішня природа так само перебуває на перетині цивілізацій — християнської та ісламської. З логіки науковця випливає, що українці є завжди значною мірою іспанцями: «Прикордонна природа обох націй, - зазначає О. Романишин, - створила у багатьох випадках схожий тип світобачення. Кожен може помітити, що і в Іспанії, і в Україні духовний пейзаж визначають постаті Дон Кіхота і Санчо Панси: високо духовний ідеалізм, з одного боку, і зосереджений на собі прагматизм,

з другого» [15, 3]. З проблемою розбудови української національної ідентичності пов'язана переважна більшість звернень до іспанської теми в українській культурі. Не є винятком і перекладацька справа: відома полеміка навколо перекладів Лорки, що відбулася наприкінці 1960-х років, може бути зінтерпретована в рідчій боротьбі за лінгвістичні ідеології, які обґрунтовують той чи той проект української національної ідентичності [8].

Незважаючи на нечисленність і спорадичність звернень українських інтелектуалів до іспанської теми, іспанське дзеркало дало змогу прояснити смисл кількох, як сьогодні кажуть, доленосних для формування української нації подій. Однією з них було проникнення в Україну і на Схід Європи католицьких орденів, яке розпочалося ще в XIII ст. Їх інтенсифікувалося у XVI—XVII ст. Особлива роль тут належала єзуїтам, серед яких було багато теологів іспанського походження (Ігнатій Лойола, Франциско Суарес, Родріго де Аріага, Педро де Моліна та ін.). Вони розробили найсучасніші на той момент моделі навчальних закладів, на які орієнтувався зокрема Петро Могила. Вони обґрунтовували принципи природного права, розвивали теологію, філософію та логіку. Як доводить М. Симчич [10], їхні ідеї були добре відомі й широко використовувалися під час викладання курсів логіки у Києво-Могилянській академії кінця XVII- першої половини XVIII ст. Звідти вони поширювалися далі усім православним світом, спричинюючи повільний, але впевнений процес європеїзації України, Білорусії, Росії.

Не менш важливим для осмислення специфіки української національної ситуації є іспанські захоплення «вісниківців»: Д. Донцов та його однодумці уважно читали твори М. де Унамуну, Х. Ортеги-і-Гассета, інших іспанських інтелектуалів, які брали участь у розробці проектів національного відродження Іспанії [7, 12]. Попри відмінності історичних і культурних ситуацій в обох країнах, і там, і там перемога проекту національної ідентичності пов'язувалася з успіхом модернізації та подоланням кризи державності та кризи еліт як головних симптомів національної катастрофи. Іспанський досвід продемонстрував українським інтелектуалам незрілість українських еліт.

Найбільше значення для національної української рефлексії має вивчення побутування образу Дон Кіхота в українській культурі. Цей персонаж Сервантеса на українському ґрунті набув статусу справжнього національного героя. Персонажі безсмертного роману, стверджує О. Романишин, стали символами української національної вдачі: «...тільки донкіхотівські типи були достатньо сильними або достатньо безумними, аби кинути виклик «санчопансівській реальності» та відродити те, що, здавалось, зникло навіки - ідеал українства» [14, 59]. Навколо цієї ідеї в україн-

ській літературі виникла ціла низка смислових варіацій, що закріплюються за образом «божевільного ідальго» і структуруються за принципом опозиції герой/антигерой української нації.

Розглянемо докладніше один з «найсвіжіших» прикладів звернення українських інтелектуалів до іспанського досвіду націотворення - «антироман» Н. Зборовської «Українська Реконкіста», опублікований 2003 року. Цей твір відображає меланхолійні стани частини українства, розчарованого видовищем національного занепаду вже після проголошення Незалежності. Намагаючись подолати відчай, спровокований перманентною кризою української національної ідеї, Н. Зборовська в оригінальний спосіб обігрує культурний міф про іспанську реконкісту й намагається запропонувати ще одну програму національного відродження. «Загалом Українська Реконкіста осмислювалася як новий шлях національного відродження. Суть її полягає в *глибинному самоусвідомленні*, яким займається вибране коло майстрів-знахарів, котрі, засвоївши давні техніки духовного самовдосконалення, володіють таємною Силою» [3, 7]. Не будемо поки коментувати неопоганські мотиви, а також ідею довірити процес самоусвідомлення «майстрам-знахарям», що їм доручає створити свою версію нації української нації Н.Зборовська. На цьому етапі лише зауважимо, що в цитованому творі знову відчутна сформована раніше традиція сприймати іспанську культуру як дзеркало, в якому українці розглядають себе.

Варто нагадати, у чому полягає власне міф про іспанську Реконкісту. В історичному плані це період відвоювання іспанцями своєї країни у арабів-мусульман, який тривав сім століть. Під час Реконкісти була сформована Іспанська імперія, остаточно перемога якої припадає на 1492 рік, - час, коли було взято Гранаду, останній центр арабського опору, відкрито Америку й видруковано першу іспанську граматику Антоніо Небріхи. У культурологічному плані Реконкіста є основою іспанського імперського міфу, сформованого навколо кастеляноцентристського бачення Іспанії. Адже, з точки зору прихильників такої інтерпретації іспанської культурної історії, саме Кастилія, очоливши боротьбу з маврами, врешті-решт сформувала іспанську імперію. Цієї думки дотримується багато впливових іспанських інтелектуалів. Зокрема відомий іспанський філолог Р. Менендес Пидаль зауважує, що демократизм кастильських правителів, правова система, успадкована від германців, розвинена література, сильне військо робить Кастилію провідною силою Реконкісти й розбудови Іспанської держави загалом. За 100-150 років вона зміцнилася настільки, що Леон, її тодішній суперник, змушений був визнати її гегемонію. Кастилія уклала союз із Леоном, який доглибно кастелянізувався. Поступово Кастилія набула статусу не

лише державного, а й культурного лідера на всьому півострові. «Тепер з висоти віків немає сенсу щось додавати до того факту, що Кастилії належала виняткова роль у піднесенні іспанської імперії, хоча вона й виснажила себе в цьому колосальному зусиллі» [11, 18].

Головним героєм Реконксти є кастильський лицар, носій типових маскулінних, патріархальних чеснот. Найвищим утіленням кастильського героя є Сід, персонаж відомого іспанського народно-героїчного епосу, діяч Реконксти - міцний, стихійний воїн тієї фази, яка передє появі культури. «Пісня про Сіда», - зауважує в ранньому нарисі «Кастильський край» Х. Ортега-і-Гассет, - це героїчна недорікуватість у незграбному ритмі пішої ходи, це волення душі, кастильської душі XII ст., односкладової душі великої дитини, чи то гота, чи то кельтїбера, яка не відає самокопаня і сповнена чи то високих, чи то низьких, але нестримних поривань. Безіменний співець із відчайдушної і спустошеної вершини Медінаселі, кинувши на вітер, мов соколиний заклик зі скелі, цю пісню, прокладає нам найкоротший шлях всередину вічного сущого...» [6, 19]. У наведеній цитаті привертає увагу риторика сили. Кастильський лицар - імморальна істота, він - дитина, яка перебуває за межами добра і зла, він - «примітивна» людина, але в ньому є те, що так подобається наратору: сила «нестримних поривань».

Тісний зв'язок Реконксти з іспанською імперською ідеєю зумовлює активну експлуатацію образності, породженої війною з маврами, в державницько-національних метанаративах іспанської історії й культури, які розробляли як ліберальні інтелектуали, так і консерватори, включаючи прихильників націонал-католицизму Франко. Останній узурпував «ліберальні напрацювання», пристосувавши їх до власної ідеології. Зокрема образ головного героя Реконксти Сіда слугував моделлю для створення кодексу честі франкістських офіцерів.

З другого боку, та сама імперська заангажованість Реконксти зумовлює популярність цього терміна в постколоніальних культурах, які надають йому антиімперського забарвлення: наприклад, сьогодні про Реконксту говорять мексиканці, які прагнуть встановити свою культурну гегемонію у південних землях США. Розуміючи утопічність сподівань повернути собі території від Каліфорнії до Флориди, чіканос намагаються відвоювати їх духовно, крок за кроком «іспанізуючи» університети, школи, пресу, масову літературу. Цей другий аспект тлумачення поняття «Реконкста», як ми побачимо далі, відіграє у подальшому викладі провідну роль, оскільки в антиромані Н. Зборовської ми маємо справу з контамінацією двох типів реконксти - «іспанської» (імперської) та «мексиканської» (постколоніальної).

У концепції Української Реконксти, як і в інших зверненнях українських інтелектуалів до іспанського матеріалу, простежується товща інтертекстуальної взаємодії з ідеями та образами деяких найвпливовіших іспанських мислителів ХХ ст., зокрема, Х. Ортега-і-Гассета. Попри відсутність прямих посилань на твори філософа, наратор роману оперує цілим рядом слів, фраз, концептів, риторичних прийомів, перенесених з риторики національного відродження Ортеги. Цьому факту можна знайти два пояснення. По-перше, думки Ортега-і-Гассета вже давно вкоренилися в українському націоналістичному дискурсі (принаймні від часів «вістниківства»), в результаті чого українські письменники, публіцисти, науковці давно повторюють їх як свої, не дуже переймаючись «археологією знання». По-друге, беручи до уваги ту упоширеність, якої набули деякі твори в Україні, зокрема «Безхребетна Іспанія», «Тема нашого часу» і «Бунт мас», насамперед через їхній антимасовізм, цілком доречно припустити, що Н. Зборовська обізнана з творами Ортеги і, як багато інших його читачів, відчула на собі магічний вплив його таланту.

Одним із центральних елементів концепції Н. Зборовської, яка цілком звучить як Ортегова, є тлумачення Реконксти як *вітальної моделі*, яку треба «прищепити в сучасному українському просторі, звертаючись до образу іспанської реконксти» [3,4]. Вже сам термін «вітальна модель» примушує пригадати Х. Ортегу-і-Гассета, який так само, як і українська письменниця, переживав глибоку тугу за вибухом життєвих сил, здатних відродити Іспанію (тут відсилаємо зацікавлених до «Роздумів над Кіхотом», «Теми нашого часу» або «Безхребетної Іспанії»). Відомо, що його філософські погляди певного періоду так і називають - «раціовіталізм», який пізніше трансформується в історичний віталізм. Щоправда, на думку мислителя, Іспанська Реконкста навряд чи була прикладом такого вибуху вітальності, оскільки тривала сім століть.

Суто по-ортегівськи в романі Н. Зборовської звучить гасло *прищепити* (курсив наш. - О. П.) певний тип поведінки. Нагадаємо, що Ортега таким чином багато в чому розвивав рехенераціоналістську риторіку, за якою літературна творчість розглядалася як терапія, спрямована на відновлення (регенерація - звідси термін *regeneracionismo*) функцій відмерлих органів. На наш погляд, концепція Української Реконксти - програма не тільки відродження у сенсі Ренесансу (тобто повернення до забутих цінностей), а й регенерації, лікування, оскільки програма, обстоювана Н. Зборовською, передбачає стратегію психічної реабілітації українства. Показовим у цьому плані є насиченість «антироману» мотивами алкоголізму, стресів, божевілля, неврозів, різноманітних маній і фобій, а також виразність суїцидального комплексу, на якому і заснований цей твір.

Засобом такого лікування, на думку оповідача, повинно стати неопоганство, ритуалізоване у вигляді танцю (болівудівське фламенко). Духовне очищення України, «створення парাপростору - маїї текстів» [3,4] передбачає повернення до сонцепоклонництва і неможливе без купальської символіки, без жовто-синьої квітки, яку українці називають братками (латинська назва - віола, російська «іван-і-марія»), що міфологічно відсилає до світового та національного інцесту» [3, 7]. Наведені пасажі вкотре нагадують нам Ортегу, зокрема вже цитоване есе, де «Пісня про Мого Сіда» постає втіленням моці великої дитини, чогось варварського — чи то готського, чи то кельтберського духу. В інших есе Ортеги ми також натрапляємо на заклики «варваризувати» іспанську націю. Значення письменників так званого «покоління 1898 року» він зокрема вбачає у тому, що вони були «новими варварами», «свідомими того, що сильна Іспанія не могла народитися в еволюційний спосіб зі старої Іспанії. Насувалася нова культурна перспектива, психологічна катастрофа: новий Бог, нова мова, рятівне *варварство*» [16, 141]. Очевидно, повернення до поганських ритуалів, яким в «Українській Реконквісті» приділяється така пильна увага, повинно виконувати ту саму рятівну функцію, що й у іспанського філософа: під час перебування на Великій межі - під час переживання життєвої катастрофи (знову звертаємо увагу на суголосність риторики Н. Зборовської риторичі Ортеги й «кастеляноцентристського міфу» загалом, оскільки іспанська Реконкіста - це багатовікове існування на великій межі між ісламом і християнством) воно покликане забезпечити персональне й національне відродження.

Поганство Української Реконквісті і «варварство» Ортеги приваблюють культом сили, яку обидва автори усядкуювали (разом із концептом «вітальної моделі») від Ф. Ніцше. Танець як вираження абсолютної наповненості духу, через яку відбувається звільнення від індивідуальної й національної пригніченості, в наратора «Української Реконквісті» явно від автора «Заратустри». Але ж ніцшеанство Ортеги - це загальне місце іспаністики. Проте різниця в етнокультурних складових обох версій поганства має принципове значення. Ортега був відомим германофілом, і тому згадка про готів у наведеній цитаті, так само, як і наявність германського елемента в багатьох інших творах філософа, вказує на тенденцію «германізувати» іспанський дух — прищепити йому принципи германського права, германської духовності з її культом науки, філософії, метафізики. В «Українській Реконквісті» поганство надмірно емоційне, екстатичне, хаотичне (*«моя жіноча версія містичного постмодернізму»*) — одне слово, якесть стереотипно слов'янське.

Таким самим «погансько-слов'янським» постає в «Українській Реконквісті» ще один важли-

вий компонент націоналістичної доктрини Н. Зборовської, суголосний ідеям Ортеги, - відвертий елітаризм проекту національного буття. Нагадаємо, що, за філософом, нація — результат творення еліт, які об'єднують маси якоюсь спільною метою, високим задумом. У письменниці теорія націєтворчих еліт набуває дещо карикатурних рис: у неї фактичними творцями нації є не ортегіанські інтелектуали, що переймаються розробками культурних індустрій, реформуванням університетських середовищ, а «вибране коло майстрів-знахарів». Саме вони «на шляху духовного самовдосконалення... лікуючи власний дух, роблять вагомий внесок у національний Дух, який у свою чергу робить вагомий внесок у загальнолюдський Дух» [3, 7].

Цікаво, що певний паралелізм з ідеями Ортеги у Н. Зборовської простежується навіть під час спроб перекодувати концепцію Реконквісти, яка принципово є маскулітним і мілітаристським міфом, у фемінний, точніше андрогінний дискурс. Як свій особистий внесок у розробку ідеї Української Реконквісти Н. Зборовська розглядає збагачення первинних візій Юрка Гудзя фундаментальними поняттями лаоської діалектики «інь» і «янь», що стає можливим через містику жіночо-чоловічого. Основним елементом ритуальної взаємодії світла і тіні є індійське фламенко - «універсальний символ Реконквісти, вогненний спалах життя перед лицем смерті, перемога перед страхом і поневоленням» [3, 4]. Найвищою досконалості фламенко сягає в Андалузії внаслідок злиття різних типів культур - арабської, християнської, єврейської і циганської. Індивіди через гру-змагання, реалізовані в танці, виражають свою індивідуальну, статеву й національну наповненість і виплекану легкість буття.

Подібне протиставлення чоловічого (лицарського, кастильського) жіночому (видовищному, м'якому андалузському) як констант іспанського національного характеру ми знаходимо в есе Ортеги «Концепція Андалузії». У ньому андалузське уособлює тип життя (як сказала Н. Зборовська, «вітальну модель»), суголосний буянню південної природи. Цим пояснюються такі ознаки андалузської ідентичності, як театральність, жіноча ледачість, вміння пристосовуватися, відсутність сепаратизму. Ознаками чоловічого (кастильського) є аскетизм, спрощеність і войовничість. «Кастильська культура була воїнською. Воїн живе в полі, але він не живе полем - ані матеріально, ані духовно» [6, 129—130]. Воїн ставиться з презирством до селянина. Останній для нього завжди - віллан. «Коли воїн пішов із Кастилії, там залишилися тільки низи, над якими він перебував, - вічні наймити, безликі, мовчазні, як і скрізь» [6, 130]. Справжня повнота національної вітальності Іспанії може бути тільки результатом синтезу духу Кастилії і Андалузії, коли воїн, лицар, стає вселюдиною під жіночим

впливом. Проте синтез чоловічого і жіночого в Ортеги відбувається в інший спосіб: для нього основою залишається інтелект, який фемінізується, андрогінізується, але при цьому набуває додаткової моці, гнучкості, вишуканості - залишається Логосом. В «Українській Реконкісті» радше йде мова про розчинення Логосу в Еросі, про деінтелектуалізацію, культ діонісійських модусів вітальності.

Здійснений аналіз доводить, що в «Українській Реконкісті» відбувається хай і неусвідомлений, але чітко артикульований діалог із цілою парадигмою іспанського національного відродження, найкраще репрезентованою есеїстикою Х. Ортеги-і-Гассета. Вивчення інтертекстуальних взаємодій концепцій Української Реконкісті і програми іспанського рехенерасоналізму дають змогу сформулювати нарративні стратегії української нації, розроблені Н. Зборовською в її романі під час розглядання себе у дзеркалі іспанського культурно-національного досвіду.

По-перше, іспанське як Інше представлене в книзі Н. Зборовської виключно штампами, які не мають нічого спільного з іспанською культурою (нарація «Української Реконкісті» не виходить за коло образності туристично-орієнталістської Іспанії — «Espasa de charanga у pandereta»). У романі збережено орієнталістські штампи стосовно Іспанії, включаючи образи Гемінгвеевої фієсти. Найкращою ілюстрацією останньої є тлумачення письменницею жанру фламенко. Ще Лорка характеризував його як такий, що має привабливість лише для іноземців. Набагато продуктивніше було подивитись на нього як на форму культурного виживання циган, маргіналізованих за часів Франко. Аналогічно далеким від дійсності є тлумачення Реконкісти як вибуху

вітальності, яке ми знаходимо в «антиромані». Справжня іспанська Реконкіста була складним, тривалим і суперечливим історичним процесом чи сукупністю процесів.

По-друге, Іспанія як Інший в «Українській Реконкісті» Н. Зборовської використовується для екзотизації і, водночас, легітимації квазіпостмодерністського, а по суті есенціалістського і примордіалістського проєкту української національної ідентичності, оскільки «майстри-знахарі», озброєні магією ритуальних дійств, а також наділені здатністю до фрейд-юнгвієвського психоаналізу, покликані відкрити одвічно існуючий національний і загальнолюдський Дух, Дух предків, Дух звільненої Вітчизни. Тут хочемо звернути увагу на спробу відновити гердерівську й романтичну термінологію, повернути нас до теорій народного духу (Volkgeist).

По-третє, розробляючи програму Української Реконкісти, як і всю програму витворення української національної ідентичності, Н. Зборовська йде «мексиканським шляхом». Тут симптоматичне посилання на тотальний латиноамериканський роман як приклад того культурного вибуху, що його потребує Україна. У примхливий спосіб перетлумачуючи уламки смислів іспанських імперських і «периферійних» міфологій (у даному разі - «андалусизму»), безсистемно занесених до українського інтелектуального простору різними поколіннями літературознавців (здебільшого представниками радянської іспаністики), вона намагається перекодувати імперські міфи на постколоніальні, виробляючи з орієнталістсько-туристичної образності (з того, що в Іспанії отримало назву «españolada» - синонім нашої «шароварщини») символ віри національного відродження України.

1. Андрухович Ю. Шкура бика і розжоване серце // <http://vitaly.rivne.com/andrukhovych/leather.htm>
2. Беловолов Ю. Реформи Карла III в испанской колониальной Америке (XVIII век).- Донецк: Из-во ДНУ, 2006.-231 с.
3. Зборовська Н. Українська Реконкіста.-Тернопіль: Джура, 2003.-303 с.
4. Іваницька О. П. Франко - каудильйо Іспанії.- Чернівці: Книги - XXI, 2006.- 431 с.
5. Іваницька О. П. Альфонсо XIII - король парадоксів.- Чернівці: Книги - XXI, 2006.- 232 с.
6. Ортега-і-Гассет Х. Камень и небо.-М.: Грант, 2000.
7. Пронкевич О. В. Іспанська література і творення української нації // Магістеріум. Літературознавчі студії.- К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005,- Вип. 2 1 - С 46-53.
8. Пронкевич О.В. Лорка — українець чи Лорка українською? // Літературнакомпаративістика-К: Фоліант, 2005.— Вип. П.- С 286-298.
9. Тарнавський Ю. Під тихими оливами, або вареники замість гітар // Сучасність.- 1969.- Ч. 3 (99).- С. 71-91.
10. Симчик М. В. Специфіка курсів логіки у Києво-Моги-

11. лянській Академії (кінець XVII - перша половина XVIII ст.).-Дис. ... канд. філос. наук.-К.: НаУКМА.- 2006.-205 с
11. Menéndez Pidal R. Castilla. La tradiciyn, el idioma.- Madrid: Espasa-Calpe, 1966.-230 p.
12. Pronkevych O. Sancho Panza y la crisis de las élites ucranianas // Mundo eslavo.- Universidad de Granada - 2005.-N. 4 -P. 179- 186.
13. Rewakowicz: M. From Spain with Love, or Is There a «Spanish School» in Ukrainian Literature // Toronto Slavic Quarterly. Academic Electronic Journal in Slavic Studies -2002.-№ 2 (Fall). <http://www.otoronto.ou.tsq/02/rewakowicz.shtml>
14. Romanyshyn O. Don Quixote in Ukrainian Literature: A Bibliographical and Thematic Review // Studia Ucrainica.- 1986.- V 3.-P. 59 - 76.
15. Romanyshyn O. Historical Background to Spanish-Ukrainian Cultural and Literary Relations // The Ukrainian Quarterly.- 1989.- V. XLV- № 1.- P. 13 - 29; №2.-P. 176- 194.
16. Ortega y Gasset J. Meditaciones sobre la literatura y el arte (La manera espacola de ver las cosas).- Madrid: Castalia, 1987.- 394 p.

Olexander Pronkevych

**UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY
IN THE MIRROR OF SPANISH CULTURE**

The paper focuses on the peculiarities of the interpretation of Spanish culture by Ukrainian national elites, who have a tendency to look upon Spain as a mirror reflecting the painful process of constructing the Ukrainian national identity. Much attention is paid to the intertextual links used by Nila Zborovska, a contemporary Ukrainian writer, in developing her own program for Ukrainian national rebirth, defined as the Ukrainian Reconquista. In comparing Spanish and Ukrainian Reconquistas, the author of the paper arrives at a number of important conclusions concerning current Ukrainian national narration strategies.